

Constantin I. STAN

FAMILIA REGALĂ ȘI COMISIA EUROPEANĂ A DUNĂRII LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA ȘI ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XX-LEA

The Royal Family and the European Commission of the Danube at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century

The article presents the official inauguration of the new shipping canal on the Sulina branch, event which took place in a festive atmosphere on May 17th – 18th 1894. King Charles I himself was present at the inauguration.

Regele Carol I și familia sa au fost întotdeauna alături de Comisia Europeană a Dunării. El a sosit în 1866 pe pământ românesc la Turnu Severin. După mai bine de zece ani a trecut în fruntea trupelor române în sudul marelui fluviu. S-a implicat în criza legată de intenția Rusiei de a pune stăpânire în anul 1883 pe toate gurile brațului Chilia. După negocieri dificile și îndelungate problema s-a rezolvat în anul 1896¹.

Comisia Europeană a Dunării a executat o serie de lucrări pe brațul Sulina, aflat sub jurisdicția sa. În ședința acestui organism din 11 aprilie 1890, ea a cerut un împrumut de la statul român de un milion de franci. La 31 mai același an, împrumutul amintit era deja aprobat, iar câteva zile mai târziu, pe 3 iunie, lucrările la canalul de pe brațul Sulina au început sub atenta supraveghere a inginerului englez Charles Hartley.

Lucrările la noul canal al Sulinei s-au încheiat în data de 7 decembrie 1893, când la bordul vasului „Carolus Primus”, membrii Comisiunii Europene a Dunării „au traversat o nouă tăietură care a fost imediat deschisă navigației. Canalul începea la mila 18 și reîntra în canalul natural al Sulinei în amonte de mila 8, având o adâncime de 5,49 m în amonte și 5,64 m în aval și o lărgime maximă de 106,68 m la fund și 123,14 m la suprafața apei. Lungimea canalului era de 7,826 km, iar pereții erau căptușiți cu piatră. El oferea navigației o trecere largă, comodă și directă, suprimând trei coturi dificile. În vederea executării canalului s-au excavat 5,926136 metri cubi de pământ fiind prima mare lucrare executată în Delta Dunării².

¹ Dr. Grigore, Antipa, *Dunărea și problemele ei științifice economice și politice*, București, Librăria „Cartea Românească” și Pavel Suru, 1921, p. 147.

² Ștefan Stanciu, *România și Comisia Europeană a Dunării. Diplomatie, suveranitate, cooperare internațională*, Galați, Editura Pax Aura Mundi, 2002, pp. 163-164.

Inaugurarea oficială a noului canal navigabil de pe brațul Sulina a avut loc într-un cadru festiv în zilele de 17-18 mai 1894, fiind de față însuși Regele Carol I al României. Suveranul a primit invitația din timp. El scria de altfel la 2/14 mai 1894 soarelui sale Maria de Flandra aducându-i la cunoștință că „Poimâine (miercuri) plec la Sulina pentru a prezida festivitățile de acolo”³.

Ceremoniile au debutat în dimineața zilei de 17 mai 1894 la orele 8 dimineață. Erau de față: Azarian Efendi, delegatul otoman al Comisiunii Dunării și președinte al ultimei sesiuni, Percy Sanderson, reprezentând Marea Britanie, cavalerul de Cesiller din partea Austro-Ungariei, Cavalerul de Tesi, delegatul Italiei, A. Raffauf reprezentantul Germaniei, cel al Franței G. Gogordan, N. de Ladygensky plenipotențiarul Rusiei și generalul Petrovici din partea României. Toți se aflau „în uniforma de gală pe pontonul debarcaderul” pentru a primi „pe Maiestatea Sa Regele României – însoțit de miniștrii săi și de Casa sa militară”⁴. Din rândurile oficialităților române făceau parte: șeful guvernului Lascăr Catargiu cu soția, Alexandru Lahovary, Ministrul Afacerilor Străine, Petre P. Carp, Ministrul Agriculturii și Domeniilor, G. Olănescu, Ministrul Finanțelor, D. Ghica, Secretar general al Ministrului Afacerilor Străine, Ioan Kalinderu, Administratorul General al Domeniilor Coroanei, generalul Vlădescu, Robescu, prefectul de Covurlui, generalul Barozzi, comandantul Corpului 3 Armată din Galați, generalul Murgescu, comandantul Flotilei.

Regele Carol I alături de suita sa au luat loc pe vaporul „Orient” sub pavilionul Comisiei Europene a Dunării. Aici se aflau Gustave Coutouly, Ministrul Franței la București, Conte Agenor Goluchowsky, Ministrul Austro-Ungariei în România, cu soția, Conte Courtopassi, șeful Legației Italiei în Regatul român, omologul său german contele Casimir Leyden, Chemsud din Bey, Ministrul Turciei în țara noastră, contele de Weede, Ministrul Țărilor de Jos, Mijatovich, Ministrul Serbiei, Baronul Wrangel, Însărcinatul cu afaceri al Rusiei în România, T. Sersteveus însărcinatul cu afaceri al Belgiei la București, G. Wiet, consulul Franței la Galați, colonelul Sturza, Prefectul județului Tulcea. Nu lipseau Charles Hartley, inginerul consultant al Comisiunii Europene a Dunării, Eagle, directorul contabilității din această instituție, secretarul Gauvain.

Vaporul „Orient” s-a îndreptat spre Sulina fiind precedat de canoniera românească „Siretul”. Iahtul Comisiei Europene a Dunării „Carolus Primus”

³ Sorin Cristescu (editor), *Carol I. Corespondență privată (1878-1912)*, București, Editura Tritonic, 2005, p. 341. doc. 2

⁴ Dimitrie A. Sturza, *Însemnătatea lucrărilor Comisiei Europene de la gurile Dunării 1856 la 1912*, II (1866-1905), în „Analele Academiei Române”, Memoriile Secțiunii istorice, seria a II-a, tom. XXXV, București, librăriile Socec și comp. C. Sfetea, 1913, p. 248.

a înaintat cu mai multe mile față de convoiul oficial. În urma vasului „Orient” navigau la circa 400 metri depărtare vapoarele „Basarabia” și „Fredrich”, remorcherile „Raphael”, „Luigi”, „Prutul”, pachebotul „Apollo” al Lloydului Austriei ș.a. Canoniera română „Bistrița” încheia convoiul.

La miezul zilei, „Orientul” face un popas la Tulcea unde Regele Carol I coboară de pe vapor cu scopul de a primi omagiile autorităților și ale locuitorilor orașului. Suveranul a trecut mai întâi în revistă trupele apoi a urcat pe vapor, însoțit de colonelul Lungeanu, comandantul garnizoanei locale, și de inginerul Rezydent al Comisiei Europene a Dunării D. Kühl.

În jurul orei patru după amiază, vasul „Orient” ajunge la mila 18 unde era intrarea în noua tăietură. Pe malul drept se aflau aliniate staționarele Marii Britanii, Austro-Ungariei, Germaniei și Franței conform ordinii următoare: „Cockatrice”, „Faurus”, „Loreley”, „Petrel”. La bifurcația vechiului și noului canal stă bricul român „Mircea”, care în semn de salut trage o salvă de 21 lovituri de tun. Vasul „Siretul” permite „Orientului” să păsească înainte pentru a rupe cablul care închide intrarea în tăietură.

După consumarea momentului inaugurării Azarian Effendi prezintă Maiestății Sale Regele Carol I o cupă de argint vechi, cizelată și plină de șampanie rostind următorul toast: „Sire. Comisiunea Europeană a Dunării este fericită și mândră a inaugura astăzi sub auspiciile Maiestății Voastre pentru executarea acestei lucrări considerabile, precum și sprijinul ce a binevoit a da Guvernului, sau au fost un adevărat sprijin (...), iar prezența Augustei Voastre persoane la această ceremonie este cea mai frumoasă recompensă pentru acei care au dus-o la bun sfârșit.

Dați-mi voie Sire a depune respectuos Maiestății voastre profunda noastră gratitudine și a-i ura o domnie fericită și prosperă”⁵.

În răspunsul său, Regele Carol I, a mulțumit lui A. Effendi pentru bunele urări ce-mi exprimați în numele Comisiunii Europene. Vorbitorul a subliniat că a urmărit cu mare atenție lucrările comisiei și „m-am bucurat de fiecare progres ce s-a făcut.

Astăzi resimt o adevărată mulțumire, inaugurând marea tăietură în brațul Sulina, care este o nouă și importantă înlesnire adusă navigațiunii la Dunărea de Jos.

Felicit pe inginerii Comisiunei pentru concepțiunea și reușita unei opere atât de însemnate și ridic această minunată cupă pe care o voi conserva ca o prețioasă amintire a acestei zile interesante, urând Comisiunea și de aici înainte succese atât de strălucite în îndeplinirea marelui opere și frumoase sarcini pe care Europa i-a încredințat-o”⁶.

⁵ *Ibidem*, p. 250

⁶ *Ibidem*, p. 251

După festivitate, vasul „Orient” s-a îndreptat spre portul Sulina. Aici, el trece printr-un îndoit rând de vase de comerț acoperite de steaguri, fiind salutat printr-o salvă de lovituri de tun de crucișătorul „Elisabeta”. Marinarii acestui ultim vas stăteau în picioare pe catarge. Regele Carol I a fost întâmpinat de primarul orașului Odebenco, cu tradiționala pâine și sare. Ministrul român de externe Al. Lahovary a prezentat șefului statului nostru pe consulii străini și pe șefii de servicii ai Comisiei Europene a Dunării. A urmat un *Te Deum* oficiat de P.S. Partenie, Episcopul Dunării de Jos.

Seara la orele 20 a avut loc într-un pavilion special amenajat un dineu oficial la care au participat toți pasagerii „Orientului” și o serie de înalți funcționari: Comisarul maritim de la Sulina, lt.-colonelul Drăghicescu, Administratorul din Sulina, Alexandru Moruzi, P.S. Partenie, Episcopul Dunării de Jos, consulul Austro-Ungariei la Galați, Veequernay, consulul Marii Britanii, Zia Bey, Viceconsulul Turciei, Feodor F. Kartamișev, Viceconsulul Rusiei, inginerul C.Kühl, Directorul spitalului Marinei, dr. N. Stoica, Inspectorul Mecanic al Comisiunii Europene a Dunării Goemmell, Directorul Casei de navigație Valasty ș.a.

La sfârșitul dineului, același A. Effendi a exprimat în numele colegilor, „cu cel mai profund respect Maiestății Voastre” toată și întreaga recunoștință a comisiunii pentru noua dovadă ce ați binevoit a da, de interesul ce aveți pentru lucrările noastre, onorând cu prezența sa inaugurarea mării tăieturi între al 8-lea și al 18-lea milar în sus de Sulina”. Oratorul a făcut, apoi, un scurt istoric al lucrărilor de ameliorare întreprinse. El sublinia că prima acțiune de acest fel s-a desfășurat în anul 1861. Din 1886 au început unele lucrări de mai mare anvergură. „Tăietura care Maiestatea Voastră ați binevoit a o inaugura astăzi este cea mai mare care s-a făcut până acum.

Lungimea ei trece de 5 Mile marine, ea suprimă trei cotituri dificile și scurtează calea cu 4 ¼ mile. Începută în 1890, ea a fost terminată în 3 ½ ani, adică cu 2 ½ ani, mai curând, de cum ea fusese prevăzută la început”. A. Effendi a relevat, în final, că instituția internațională pe care o reprezintă s-a bucurat „de înalta protecțiune a Maiestății Voastre și de binevoitorul concurs al Guvernului său”⁷.

În răspunsul său, Regele Carol I a declarat că: „Am asistat cu o vie plăcere la inaugurarea mării tăieturi în brațul Sulinei și pun mare preț pe eminentele servicii ce comisiunea a adus prin lucrările sale comerțului și navigațiunii Dunării de Jos”. Suveranul a mulțumit Comisiei Europene pentru „activitatea binefăcătoare ce ea dezvoltă de aproape 30 de ani și închinând în sănătatea Suveranilor și șefilor de state, reprezentați în acest moment nu numai prin Corpul Diplomatic acreditat pe lângă mine și membrii

⁷ *Ibidem*, p. 253-254

Comisunei, dar încă prin staționările și vapoarele de război, a căror prezență dă acestei sărbători o strălucire cu totul particulară”⁸.

După dineu, Regele Carol I s-a întreținut cu oaspeții români și străini, iar apoi s-a îndreptat spre Palatul Comisiei Europene a Dunării pentru a asista din balcon la iluminatul portului și a orașului. La ora 22 s-a tras un foc de artificii la digul de nord. Vasele „Orientul” și „Elisabeta” erau iluminate cu lumină electrică. „Frederich”, acoperit cu lampioane venețiene trece încet prin port cu muzica la bord. Atmosfera era, adevăr feerică.

A doua zi dimineața, la orele 7, Regele Carol I, împreună cu suita și invitații săi, vizitează spitalul Marinei și de președintele lui, precum și noul spital aflat în construcție, Gama și Biserica grecească. De pe vasul „Orientul”, Suveranul privește manevrele marinarilor îmbarcați pe vasul de salvare al Comisiei Europene a Dunării, care simulează recuperarea unor colegi naufragați. Carol I se îndreaptă, după aceea, spre Galați unde se oprește la chei. Aici, același A. Effendi și colegii săi mulțumesc, din nou, „Maiestății Sale că a binevoit a prezida sărbătorile care s-au terminat într-un mod atât de fericit”⁹. În adevăr, festivitățile au constituit un adevărat succes. Ele l-au impresionat pe Regele Carol I. Șeful statului român a adresat, de altfel, la 23 mai 1894 prin intermediul ministrului Al. Lahivary „toate mulțumirile sale pentru urările ce Comisiunea Europeană a Dunării a binevoit a-l transmite și asigurarea că ea își va aduce totdeauna aminte de recepția strălucită care i s-a făcut cu ocaziunea inaugurării mării tăieturi de la Sulina”¹⁰.

În toamna aceluiași an, Carol I și-a sărbătorit cu mult fast nunta de argint. Cu acest prilej a fost bătută o medalie comemorativă intitulată *Aniversarea a 25 de ani de la căsătoria Regelui Carol I cu Regina Elisabeta* – 3 noiembrie 1894. Piesa a fost confecționată din argint aurit în atelierul său din București de maestrul R. Fessler. Ea are o dimensiune de 30 mm și a fost primită cu multă bucurie¹¹.

Nunta de argint a fost salutăată și de președintele Comisiei Europene a Dunării, cavalerul de Gsiller. El a declarat în ședința din 14 noiembrie 1894 că s-a dus la București pentru a depune la picioarele Maiestăților lor Regele Carol I și Regina Elisabeta felicitările foarte respectuoase ale Comisiunii Europene de la Dunăre cu ocaziunea serbării nunții de argint a Maiestăților lor.

⁸ *Ibidem*, pp. 254-255

⁹ *Ibidem*, p. 255

¹⁰ *Ibidem*, p. 256

¹¹ Cf. Ernest Oberlander-Târnoveanu, Katiușa Pârvan, *Carol I în medalistică*, în „Muzeul Național”, XIII/2001, p. 151.

Suveranii au binevoit a primi pe cavalerul de Gsiller și a-i mulțumi în modul cel mai prețios pentru felicitările ce a avut onoarea a prezenta în numele Comisiunii. Maiestatea a avut bunătatea a adăuga că conservă cea mai bună aducere aminte de serbările inaugurării tăieturei celei mari¹².

După aproape doi ani și jumătate, la 14/26 septembrie 1896, Carol I a participat alături de Împăratul Austro-Ungariei, Franz Iosif și a Regelui Serbiei, Alexandru I la inaugurarea canalului Porțile de Fier. Solemnitatea debutează printr-o călătorie de-a lungul canalului de la Turnu Severin către Orșova și Cazane a unui convoi de nave care avea în frunte vasul „Frantz Josef” unde se aflau cei trei suverani. El era urmat de navele „Sophie” pe care se găseau reprezentanții autorităților locale și centrale, „Joseph Karl”, care găzduia trimișii marilor ziare din țările respective și străinătate, „Rattsky” aflată sub pavilionul căruia se aflau membrii corpului diplomatic¹³.

Evenimentul a fost mediatizat nu numai prin presă, ci și printr-o medalie comemorativă intitulată *Inaugurarea canalului navigabil de la Porțile de Fier ale Dunării 1896*¹⁴.

După festivitatea cei trei suverani alături de delegați și oaspeți au luat parte, în orașul Turnu Severin, la un dîneu oficial, iar în 16/28 septembrie 1896, oficialitățile prezente au dejunat în trenul imperial austriac. Renumita casă a lui Grigore Capșa i-a revenit onoarea să realizeze toate preparatele culinare: ciorbă de pui ”à la Reine”, pateu de găscă, antreu vânătoresc, prăjitura „Carol I”, special creată cu acest prilej, înghețata Capșa ș.a.¹⁵

După festivitate, Împăratul Frantz Iosif însoțit de Regele Carol I a făcut o vizită la București și Sinaia. Evenimentul a stârnit un mare interes. Martoră a istoricului moment, principesa Maria consemna în jurnalul său următoarele: „Împăratul Frantz Joseph veni la 16/28 septembrie 1896 și sosirea lui printre noi se socoti drept prilej de mare bucurie și de manifestări de simpatie, iar soțul meu și cu mine furăm îndemnați să ne face, și noi datorica cum se cuvenea mai bine¹⁶. În ziua de 17/29 septembrie 1896, F. Iosif a făcut o vizită la fortul de la Chitila și a luat parte la o impunătoare paradă militară. El s-a îndreptat apoi spre Sinaia poposind la Castelul Peleş. Aici este primit în marele salon de onoare amenajat special cu această

¹² Dimitrie A. Sturdza, *op.cit.*, p. 257

¹³ „L'Independence Roumaine”, an XX, seria a 5-a, nr. 5925, din 17/29 septembrie 1896

¹⁴ Ernest Oberlander Târnoveanu, K. Pârvan, *op.cit.*, p. 153

¹⁵ *Ibidem*; vezi și Maria Ioniță, *Prezențe la Dunăre și Marea Neagră ale renumitei Case Capșa*, în „Muzeul Național”, XIII/2001, p. 206

¹⁶ Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. II, ediție de Ioana Cracă, București, Editura Eminescu, 1991, pp. 269-270

ocazie¹⁷. Suveranul austriac a vizitat Mănăstirea Sinaia, oprindu-se într-o poiană unde se afla un sat românesc în miniatură unde erau înfățișate femei torcând, bărbați cosind, călcând struguri ca să facă vin, sau lucrând la fabricarea ori repararea uneltelor¹⁸.

În ultimii ani ai secolului al XIX-lea Comisia Europeană a Dunării a făcut și alte lucrări de amenajare a brațului Sulina. Între anii 1894-1897 s-au efectuat patru asemenea lucrări, traseul fiind scurtat cu 2531 m. În total, până în anul 1902 prin amenajări s-au eliminat 16 caturi, traseul scurtându-se astfel cu 22,691 km.

În zilele de 19 și 20 octombrie 1902 s-a inaugurat ultima tăietură pe brațul Sulina situată între milele 18 și 27. De data aceasta, Regele Carol I nu a putut participa la importantul eveniment întrucât se afla într-o vizită în Bulgaria. Aici, el a fost oaspetele localității Plevna, unde cu un sfert de veac comanda armata română în războiul neatârării¹⁹. A fost, în schimb, de față principele moștenitor Ferdinand împreună cu soția sa principesa Maria. Au participat, de asemenea la festivități președintele Consiliului de Miniștri D.A. Sturdza, ministrul de Finanțe Emil Costinescu, ministrul Lucrărilor Publice C.I. Stroenescu. Noul canal venea în prelungirea celui terminat în anul 1893 (din amonte) și avea o lungime de 610 metri, făcând să dispară 12 bucle din marile «M»²⁰.

Ceremoniile au debutat în ziua de 19 octombrie 1902 la orele 8 dimineața când prințul moștenitor Ferdinand și soția sa principesa Maria au sosit în Galați la bordul vasului „Principesa Maria” însoțiți de suita lor civilă și militară. În întâmpinarea înalților oaspeți au venit Domnul de Berher, delegatul Austro-Ungariei și președintele Sesiunii Comisiei Europene a Dunării, A. Effendi delegatul Turciei, colonelul Trotter delegatul Marii Britanii, Marchizul Pappalepore, delegatul Italiei, principele Lobanov de Rostov delegatul Rusiei, Marheinecke, delegatul Germaniei, Marcellin Pellet, delegatul Franței și generalul Pencovici reprezentantul României.

Președintele Comisiei Europene a Dunării a urat bun venit principelui Ferdinand și principesei Maria. Delegații oficiali ai Comisiei și invitații au urcat la bordul pachebotului „Principesa Maria”, care era urmat de iahtul comisiunii „Carolus Primus” și vasul „Orient”, care avea la bordul său ziariști, corespondenți de presă, alți invitați. În dreptul localității Tulcea, D. Kühl, inginerul rezident al comisiunii însoțit de personalul superior al

¹⁷ „L'Independence Roumaine”, an XX, seria a 5-a, nr. 5896, din 19 septembrie/1 octombrie 1896

¹⁸ *Ibidem*; vezi și Maria Ioniță, *Secvențe dontr-o vizită oficială la Peleş a Împăratului Franz Ferdinand: septembrie 1896*, în „Muzeul Național”, XIV/2002, pp. 239-245

¹⁹ S. Cristescu (editor), *op.cit.*, p. 413, doc. 311

²⁰ Șt. Stanciu, *op.cit.*, pp. 165-166

Serviciului Tehnic s-au urcat la bordul vasului „Principesa Maria” pentru a saluta familia princiară română și a prezenta detaliile construcției inaugurale. După dejun invitații au primit planurile brațului Sulina în care sunt prezentate toate tăieturile executate de la 1868 până la vremea respectivă.

În jurul orei 14, pachebotul „Principesa Maria” a sosit la al 19-lea miliare. La intrarea în noua tăietură el găsisse așezate de-a lungul malului drept staționarele următoare: „Elisabeta” (român), „Scout” (englez), „Vautour” (francez), „Sesia” (italian), „Taurus” (austro-ungar) și „Loreley” (german) ale căror tunuri trag salve, iar marinarii strigă „Ura!”²¹. În momentul în care vasul „Principesa Maria” rupe prin marșul ei cordeaua întinsă peste întreaga intrare a tăieturii, președintele Comisiei Europene a tăieturii, președintele Comisiei Europene a Dunării de Borhec, prezintă două cupe de argint cizelate Altețelor lor Regale și se exprimă în următorii termeni: „Sunt opt ani, de când Maiestatea Sa Regele Carol I a binevoit a onora cu prezența sa inaugurarea mării tăieturi între al 8-lea și al 18-lea miliar al Brațului Sulina. Astăzi, Comisiunea Europeană a Dunării este fericită și mândră a deschide navigației sub auspiciul Altețelor Voastre Regale, a doua parte a acestei mari lucrări care, fiind urmarea directă a celei dintâi, constituie astăzi un canal în linie dreaptă de peste 20 kilometri”. Vorbitorul a apreciat că prezența prințului moștenitor Ferdinand și a soției sale subliniind că aceasta constituie „o nouă și prețioasă dovadă de binevoitorul interes cu care Casa Regală urmărește toate dezvoltările unei opere acum îndelungate, consacrată în toată întregimea ei prosperității navigațiunii internaționale”. În final, președintele Comisiei Europene a Dunării a adresat cu „tot respectul Augustei persoane a Regelui și a întregii Familii regale urările noastre cele mai călduroase”²¹.

În cuvântul său, principele Ferdinand a mărturisit celor prezenți oficialități și invitați că inaugurează cu deplină satisfacție în numele Regelui Carol I proaspăta lucrare. El a evidențiat faptul că „noua tăietură, care completează opera grandioasă întreprinsă de Comisiunea Europeană pentru a ridica toate obstacolele care împiedicau navigația pe brațul Sulina. Canalul mareț ce se deschide dinaintea ochilor noștri este un adevărat monument ce Comisiunea și-a ridicat și care va rămânea ca o mărturie a silințelor sale persistente pentru a asigura plutirea vaselor mari maritime. Felicităm Comisiunea Europeană pentru această nouă și remarcabilă lucrare și mulțumind pentru cuvintele amabile ale Domniilor Voastre, beau în sănătatea Delegaților Marilor Puteri”²².

²¹ D.A. Sturdza, *op.cit.*, p. 250

²² *Ibidem*

Președintele Comisiei Europene a Dunării a oferit apoi principelui moștenitor Ferdinand și principesei Maria medaliile comemorative din aur, iar fiecăruia dintre invitați o medalie similară din argint. Presa intitulată: *Inaugurarea marelui canal al Brațului Sulina în prezența Altețelor lor Regale prințul Ferdinand și Prințesa Maria de România 1902 – octombrie* a fost confecționată în atelierul din Paris al lui Patey Henry Auguste Jules și de dimensiuni relativ mici 37 mm²³.

Muncitorii care au participat la realizarea lucrării au fost grupați de-a lungul arcurilor de triumf rustice și au salutat convoiul oficial prin urale și ovații permanente.

Pachebotul „Principesa Maria” a acostat apoi, conform programului stabilit în rada portului Sulina. La debarcader, Ferdinand și Maria au primit omagiile șefilor de servicii ai Comisiei Europene și ale funcționarilor români ai orașului.

La ora 19.30 a avut loc un dineu festiv servit într-un pavilion special tuturor pasagerilor de pe vasul „Principesa Maria”, statelor majore ale staționarelor, membrilor corpului consular de la Sulina, inginerilor și șefilor de servicii ai Comisiei Europene a Dunării. Președintele acestui organism internațional a rostit un toast în care a evidențiat că „De la Canalul Sfântul Gheorghe la Sulina, Dunărea prezintă un canal aproape drept, de o adâncime mijlocie de 18 picioare la etaj în locul adâncimilor caprițioase numai de 8 picioare, pe care vasele erau silite să le urmeze întâmpinând tot felul de piedici, înainte ca Puterile să încredințeze Comisiunii Europene grija de a-l ameliora”. Vorbitorul a scos în evidență progresele înregistrate la întreținerea canalului Sulina arătând „La gură, o dragă puternică este întrebuințată din toamna anului 1894 a curățat bancul”. El a reliefat meritele incontestabile ale inginerilor și a exprimat „respectuoase mulțumiri Altețelor Voastre Regale”. Președintele Comisiei Europene a Dunării a ridicat, totodată, un toast „pentru Maiestatea Sa Regele și Maiestatea Sa Regina, pentru Altețele Lor Regale Principele și Principesa moștenitori și pentru Casa Regală a României”²⁴.

În răspunsul său, prințul moștenitor Ferdinand a mărturisit asistenței că „simțesc o vie bucurie că Regele, prea iubitul mei unchi mi-a însărcinat a-l reprezenta în această frumoasă serbare pe care Comisiunea Europeană a avut amabilitatea să ne-o ofere. Vă exprimăm mulțumirile noastre cele mai sincere pentru urările ce le faceți pentru Noi. Regele și Noi toți apreciem foarte mult activitatea binefăcătoare a Comisiei Europene, lucrările importante ce au

²³ E. Oberlander Târnoveanu, K. Pârvan, *Medalii, plachete, ordine, decorațiuni, monede și bancnote cu portretele Regelui Ferdinand I și Reginei Maria*, în „Muzeul Național”, vol. XV/2003, p. 324

²⁴ D.A. Sturdza, *op.cit.*, pp. 261-262

executat de ani îndelungați și care s-au completat acum printr-un nou canal”. Vorbitorul a urât, în final, „În numele Regelui Delegaților Marilor Puteri să poată asigura și dezvolta frumoasa operă, întreprinsă de aproape o jumătate de secol și beau în sănătatea Suveranilor și șefilor de Stat reprezentați aici”²⁵.

După prânz, prințul Ferdinand și principesa Maria au fost invitați în Palatul Comisiunii de la Sulina, de unde au asistat la „iluminațiunile portului și a orașului”, precum și la focurile de artificii. În jurul orei 11 „Altețele Lor Regale reintră pe bordul «Principesei Maria» și la 1 oră de dimineață pornesc spre Constanța cu suita lor”. A doua zi în 20 octombrie Comisiunea și invitații reintră în Galați pe bordul vasului „Orientul”²⁶.

Principele Ferdinand și principesa Maria au revenit la festivitățile prilejuate de aniversarea a cincizeci de ani de la înființarea Comisiei Europene a Dunării în 10-11 mai 1906. Ei au sosit în 11 mai 1906 fiind însoțiți de întreg guvernul prezidat de C.Gr. Cantacuzino. Generalul G. Manu (Război), Ion Lahovary (Externe), Take Ionescu (Finanțe), Jean N. Lahovary (Agricultură și Domenii), Ionaș Grădișteanu (Lucrări Publice), M. Vlădescu (Culte și Instrucțiune Publică), Al. Bădărău (Justiție). Cu acest prilej principele moștenitor Ferdinand a reiterat că: „În România totdeauna Comisia Europeană a avut un prieten fidel, care a urmărit cu interes deosebit lucrările întreprinse pentru împlinirea sarcinii pe care Europa i-a încredințat-o”²⁷.

În urma marilor lucrări întreprinse numărul navelor pe Dunărea maritimă și tonajul acestora a crescut considerabil. Încasările făcute din taxe de către Comisie au fost revelatoare: 1667622,54 franci în anul 1904 și 2058509,09 franci în anul 1905²⁸.

În toți acești ani, familia regală română a fost alături de Comisia Europeană a Dunării participând la inaugurarea unor lucrări de ameliorare. Atât Regele Carol I cât și prințul moștenitor Ferdinand au evidențiat importanța majoră a „tăieturilor” efectuate, amintind că ele sunt făcute și în interesul României, contribuind la propășirea economică a țării noastre. În același timp trebuie să subliniem că familia regală română s-a bucurat de respectul și considerația delegaților și specialiștilor Comisiei Europene a Dunării, membrii ei fiind de fiecare dată întâmpinați cu însuflețire și sinceră bucurie.

**Universitatea „Dunărea de Jos”,
Galați**

²⁵ *Ibidem*, p. 262

²⁶ *Ibidem*

²⁷ Cf. Șt. Stanciu, *op. cit.*, p. 166

²⁸ *Ibidem*